

Murányi Sándor Olivér

ANICÉT PÁTER

- Halál, hol a te fullánkod? - idézte a zsoldárt Anicét páter. Figyelmesen hallgattam az idős szerzetespapot, akinek fél szemét kiverték a hatalom emberei. Nagy hatású szónok volt, nem hiába tartott tőle az állambiztonság. Gyerekkori barátja, Páter Romuáld elmondta: Anicét páter már kisgyerekként papnak készült. A szülői ház udvarán testvérei voltak a harangozók, ő pedig összegyűjtötte a számára szükséges konyhai edényeket, és misét celebrált a népes játszóseregnek. - Fiam, fiam, belóled se lesz gálickó! - mondta nem egyszer Szopos Károly tanár úr a csintalan iskolásnak. Évekkel ezután, a papszentelést követően elnézést kért az újmiséstől, amire Anicét páter barátságosan és nevetve magához ölelte az idős tanárt. Tizenhat évesen lépett a ferences rendbe. Az előzetes filozófiai tanulmányok és a noviciátum idején gyenge tanuló volt, nehezen ment neki a latin nyelv elsajátítása, filozófiából pedig tanárai egyenesen meg akarták buktatni. A kezdet nehézségeit fokozatosan leküzdő, szorgalmas fiú azonban lassanként feltornázta magát, és a vajdahunyadi teológián végzős hallgatóként már a jeles tanulók közé tartozott. Tanárai nagyon megszerették, és már a papszentelése után kérték, hogy lelkivezető legyen a rendi teológián. Elöljárói ekkor figyeltek fel különös nevelői képességeire, és egységes szavazattal Rómába küldték, ahol kánonjogot tanult, és doktorátust szerzett. - Az örök városban kinyílt a csipám! - mondogatta évekkel később a nagy tudásszomjjal rendelkező fiatalember. Nyitott szemmel járt a Vatikánban, tájékozódott a legmagasabb egyházi döntésekről, és szert tett arra a szaktudásra, aminek később részben egy egyházmegye köszönhette megmaradását. Hazatérése után a ferences újoncok nevelésével foglalkozott, mint novíciusmagiszter. Vigyázott a rábízottakra, halálos komolysággal vette a rendtartomány jövő generációjának lelki átformálását. A háború után rövid ideig hittanár volt, majd ismét újoncmester lett Mikházán. Munkája a rend megújulását eredményezte. Az államvezetés elszámította magát azzal, hogy a dési kolostorba telepítette a rend összes tagját. Akaratuk ellenére hoztak létre egy elszánt emberekből álló, válogatott együttest,

mely a titkos egyházmegyei kormányzat szellemi hátterét és a vajdahunyadi főiskola folytatásának mondható titkos teológia, a „dési szabadegyetem” szükséges feltételeit jelentette. Ekkor kezdődött Anicét páter feledhetetlen három éve. Ő lett a nehéz idők csendes hőse. Jogászként kidolgozta, biztosította, felügyelte a titkos ordináriusi rendszert, amelynek értelmében az éppen börtönben levő püspök helyett ideiglenes egyházi vezetők adták egymásnak stafétaszerűen a kormányzás jogát. Maga a joghatóság akkor szűnt meg, amikor az ordinárius kezén kattant a bilincs, és őt is elhurcolta a hatalom. Előtte azonban köteles volt kijelölni maga helyett titokban két helyettest, akik közül az első vezetőként állt elő, mihelyt őt elhurcolták. Agyafúrt, az egyháztörténelemben rendkívüli megoldás. E jogfolytonosságnak köszönhetően nem szakadt el Rómától az egyházmegye. Anicét páter mindig tudta, ki az éppen soros titkos kormányzó – volt, hogy éppen ő jelölte ki ezek személyét –, és ismerte az utasításokat továbbító, később szintén letartóztatott papokat is. De maguk a titkos ordináriusok is megfordultak olykor a dési rendházban jogi tanácsért, eligazításért. A titkos kormányzók természetesen legtöbbször szóbeli üzeneteket küldtek szét, de néha, mikor szükséges volt, kiadtak körleveleket is. Ezeket Anicét szerkesztette. Az ő kezében futottak össze a szálak, amelyek az állam akaratától független, az elnyomatásban is autonóm egyház megtartói voltak. Ha e szálak elszakadnak, ha a titkos kormányzat rendje felborul, ha a püspökhöz hű papság nem kap bizonyosságot a jog felől is, akkor a főpásztort aligha engedik szabadon, s akkor a kormány képes lett volna fenntartani a hozzá lojális vonalat. Anicét páter személye rendező erő volt, mint mágnes a szétszórt vasreszelékben. A hatalom nem tudott megbirkózni a titkos egyházkormányzat előidézte, számára átláthatatlan helyzettel. A püspök kiszabadult a börtönből, és a bukaresti érsekségen lakott. Anicét páter Páter Romuáldot küldte a fővárosba, hogy a főpásztort hazatérése előtt tárgyilagosan tájékoztassa az egyházmegye helyzetéről. Anicét pátert pontosan a püspök hazatérése napján tartóztatták le. Elvitelét azért rögzítették erre a napra, hogy ne találkozhasson előljárójával, és ne tájékoztathassa személyesen a hazatérő főpásztort a történetekről. Talán a Gondviselés rendezte így, hogy ennyire pontosan alakult az őrsváltás a szabaduló püspök és a börtönbe kerülő papja között, aki a rendet – nem csak a ferences rendet – őrizte eddig a napig... Hiszen

Anicét páttert is elvihették volna már akkor, amikor a jurisdikciós per legtöbb vádlottját elvitték. Az államhatalom mindent megtett, hogy a neki ellenálló papságot elhallgattassa. A franciskánus jogászt külön cellába helyezték. Hét évig vágta a nádat a Duna-deltában. Barátai a fáradt testéből táplálkozó vérszívók voltak. Elbeszélése szerint reggel öt órától este tíz óráig nem ülhetett az ágyára. Papírt, ceruzát nem látott. Egyetlen szellemi foglalkozása a nyelvtanulási kísérlet volt... Sétát ritkán engedtek az örök, ellenben gyakori volt az összes rab hasra fektetése. Órákon át feküdtek a cementes padlón. Betegség esetén egy civil orvoshoz vitték, aki bent dolgozott a börtönben. Az állami szerveknek szükségük volt munkásokra. Egészségi állapotuk alapján különböző csoportokra osztották a rabokat, és elindultak a rabszállító vonatok... Anicét páttert Fundulea Mintagazdaságba osztották. Ha nem végezte el a munkát, vérebeikkel maratták. Egy ilyen alkalommal öt kutya döntötte földre. Kettő a kezébe kapaszkodott, három pedig a lábát cibálta. A kínzást csak akkor állították meg, ha az egyik eb a fogoly nyakának ugrott. Anicét páttert gyakran megostorozták, megverték. Itt veszítette el jobb szemét. Hiába próbált észrevétlenné válni az egyik reggeli számbavételnél a rabok között, a nevetet olvasó ór dührohambot kapott a pap láttán. – Preotul încăpățânat! – ordította magából kikelve, majd a ferences páterhez rohant, és addig ütötte-verte, míg az érezte, hogy szó szerint kiesik a szeme... Szabadulása után rövid ideig a teológia spirituálisaként dolgozott. Hatására egyre több egyházmegyes kispap akarta magára öltetni Szent Ferenc csuháját, amelynek viselését tiltotta a hatalom. Ezért az államhatalmi szervek egy eldugott kisvárosba küldték az idős papot, hogy ne ártson a vezetésnek. De ő itt is dolgozott. Fellendítette a hívek lelki életét, gyóntatott, prédikált vigaszt osztogatva a rászorulóknak. Egy márciusi napon a medgyesi búcsúról vezetett haza a provinciális. Anicét páter az autó hátsó ülésén utazott, amikor egyszer csak egy rönkszállító tűnt fel a saját sávjukon. A rendtartomány vezetője meghalt a frontális ütközésben. Anicét páter medencecsonttörést szenvedett. Ettől kezdve egészségi állapota meggyengült, de így is állandó munkával töltötte napjait. Gyóntatással, tanácsokkal segítette a környék papjait. Félvakon, sántán is ellátta szolgálatát hét éven keresztül. Akaraterejével ideiglenes győzelmet aratott a cukorbetegség és a prosztatarák felett. Ministránstársaimmal együtt valósággal csüngtünk az idős páter szavain.

*

Fekete zászlót lengetett a ferences templom tornyán az április végi szél. Meglepve figyeltem. Becsapva éreztem magam, mert Anicét páter kíséretében, egy fiatal egyházmegyés pap ezzel nyugtatott minket, ministránsokat: – Ne aggódjatok, jobban érzi magát! – Talán azért, hogy ne zavarjuk a kórházban az idős ferences papot, akit agyvérzéssel szállítottak be. Utoljára ágyában fekvé láttam a nagybeteg szerzetest, aki egymás után áldotta meg a kis oltárszolgákat. Utolsó szavaira ma is emlékszem: – Legyetek jó katonái az Egyháznak! – Másnap a sekrestyés közölte: Anicét pátert elvitte a mentő. Ettől kezdve egész nap a kórház körül sétáltam, néztem ablakait, melyikük mögött feküdhöz az atya, észreveszi-e, hogy ott várakozom, csengethetek-e még neki úrfelmutatáskor az oltár mögöl? Lépten-nyomon elsírtam magam, mintha saját apám került volna az intenzív osztályra. Nem emlékeztem, hány nap telt el. A fekete zászló láttán rohanni kezdtem a templomba. Anicét pátert ekkorra már hazahozták, az oltár előtt feküdt a koporsóban, arca kisimult, szemem pénzérme, kezei egymásba kulcsolva jéggé váltak a dermedt csendben. Szinte hangosan nyeltem a félhomályban, ahogy példaképem rózsafüzérbe font hideg ujjaira tettem tenyerem. A temetésen a papok is sírtak. A mise végeztével autóba helyezték, és a hegyeken át vitték el a testet szülőfalujába, amely harangzúgással fogadta vissza nagy szülőttjét. A templomkertbe temették. A hantolás pillanataiban még nem tudhattam: az ég újra és újra egy idős embert küld, hogy továbbsegítsen utamon. A szertartás után valaki kezembe nyomott egy gyászjelentést. Rajta ez a szöveg állt:

Palástja földre hullt. De lesz-e új Elizeus? Lesznek-e új Elizeusok, akik folytatják, amit ő abbahagyott?